

ENERJİ HİZMETLERİNİN REKABETE AÇILMASI “FRANSA ÖRNEĞİ”

Dr. Henri COURIVAUD

Linklaters and Alliance Hukuk Bürosu Avukatı

İsmail Hakkı KARAKELLE- (Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı)

2003 yılının ilk Perşembe Konferansında bir ilki gerçekleştiriyoruz. Bugüne kadar bizim Perşembe Konferanslarımız hep doğrudan Kurumun düzenlediği konferanslardı; bu defa Enerji Piyasası Düzenleme Kurulumuzla birlikte bir Konferans düzenliyoruz. Sözü geçen Kurumumuzdan geldiğinde çok büyük bir memnuniyetle bu teklifi kabul ettik. Çünkü, enerji piyasasına yönelik düzenlemeleri yapacak kurumla enerji piyasası da dahil bütün mal ve hizmet piyasalarında rekabet sorunlarının çözümünden sorumlu Kurumun işbirliğinden daha fazla sevindirecek bir şey olmazdı, o nedenle memnuniyetle karşıladık.

Bildiğiniz üzere, bir yabancı konuğumuz var. Kendisine Doç. Dr. Ali Ulusoy yardımcı olacak. Hem konuğumuzun tanıtılması için, hem de Konferansla ilgili de ön bilgi vermek üzere sözü Ali Beye bırakıyorum.

Oturum Başkanı (Doç. Dr. Ali ULUSOY)- Öncelikle başlangıçta kısa bir hatırlatma yapmak üzere; bilindiği gibi, bağımsız idarî otoriteler Türkiye’de son zamanlarda çok tartışılıyor, Türk kamuoyunda da her yönüyle oldukça tartışılıyorlar.

Şimdi şöyle bir düşüncem var benim: Bu ilk bu bağımsız idarî otoritelerin bu kuruluş aşaması diyelim buna veya kuruluş ve yerleşme aşaması geçtikten sonra sanıyorum iki noktada çok önemli sorunlar ortaya çıkacak ve iki noktada önemli tartışmalar olacak: Birincisi, bu bağımsız idarî otoriteler arasındaki yetki paylaşımı, ki özellikle Rekabet Kurumuyla diğer bağımsız idarî otoriteler arasında bu muhtemelen söz konusu olacak ve bu konu üzerinde sanıyorum şimdiden yoğunlaşmak gerekiyor.

İkinci nokta da, bu bağımsız idarî otoritelerin kararlarının yargısal denetimi konusu. Bu yargısal denetim nasıl olmalı, ne kadar ayrıntılı olmalı, ne kadar derinlemesine bir denetim olmalı; bu konularda yoğunlaşılacak.

Şimdi, birinci konu için, tabii bu bağımsız idarî otoriteler arasındaki bu bağlantının, işbirliğinin güçlendirilmesi sanıyorum son derece önemli. İşte bu Konferans öncelikle böyle bir amaca hizmet etmesi için aslında düşünüldü.

İkincisi de, tabii bilindiği gibi, enerji konusu son zamanlarda yine ülkemizde son derece tartışılan bir konu. Bu konuya ilişkin, bu enerji hizmetlerinin özellikle hukuksal boyutta nasıl regüle edileceği, nasıl rekabete açılacağı konusu günümüzde de en önemli sorunlarımızdan biri.

Burada, başka ülke uygulamalarından bir örnek almak istedik. Onlar bu işi nasıl yaptılar, nasıl bir süreçten geçtiler? Bu konuda örnek olarak Fransa'nın seçilmesinin tabii yine özel bir anlamı var. Çünkü, bilindiği gibi, bizim idarî sistemimizde idare hukuk ve idarî yargı sistemimiz de Fransa'dan örnek alınmış. ve Fransızlar da, tabii Avrupa Birliği'nin de önemli etkisiyle bu enerji konusunda bizden daha önce bu regülasyona ve rekabete açılmaya başlamışlar. Fakat, yine diğer Avrupa ülkelerine göre de bir özelliği var Fransa'nın. Diğer ülkelere göre daha farklı bir yöntem izlemişler; biraz daha, deyim yerindeyse, daha yavaş giderek bu regülasyonu ve rekabete açılmayı gerçekleştiriyorlar. Dolayısıyla, bu anlamda da Fransa'dan örnek alınması, daha doğrusu oradaki deneyimden yararlanılması sanıyorum bizim için de önemli olacak.

Konuşmacımız “Dr. Henri COURIVAUD”. Kendisi Paris Sorbonne Hukuk Fakültesi mezunu. Daha sonra enerji hukuku alanında doktora yaptı. Ve bir süre Fransız Enerji Bakanlığında çalıştı uzman olarak. Hâlen Fransız Bayındırlık Bakanlığında bu kamu ihaleleri konusunda bir birimin yöneticiliğini yapıyor. Aynı zamanda enerji hukuku konusunda Nancy Hukuk Fakültesinde de dersler veriyor.

Evet, konuşma esas olarak dört bölümde planlandı:

Birinci bölümde; Fransa'da enerji hizmetlerinin hukuksal rejimi genel olarak değerlendirilecek.

İkinci bölümde; bu enerji hizmetlerinin rekabete açılması süreci değerlendirilecek. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin etkisi de değerlendirilecek.

Üçüncü bölümde; Fransız kamu şirketlerinin, kamu elektrik şirketi ve kamu gaz şirketi, bizdeki aslında eski TEK'in ve hatta bir anlamda da BOTAŞ'ın örnek alındığı modeldir aslında, bu kamu şirketlerinin bu süreçte, bu rekabete açılma sürecinde nasıl bir seyir izlediği durumları değerlendirilecek.

Son olarak da; özellikle Fransız Rekabet Konseyiyle Fransız Enerji Otoritesi arasında söz konusu olan bağlantılar, yetki paylaşımı, yetki çatışmaları konuları ve bunların nasıl çözümlenmeye çalışıldığı konusuna değinilecek.

Dr. Henri COURIVAUD- (Fransızca yapılan konuşma Ali Ulusoy tarafından aşağıdaki şekilde tercüme ediliyor)-

Sayın Başkan, Sayın Başkan yardımcıları ve değerli konuklar ve değerli üyeler; her şeyden önce, bana yapmış olduğunuz hem Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun, hem de Rekabet Otoritesinin yapmış olduğu davetten ötürü çok teşekkür ederim.

Burada esas olarak Fransa’da bu enerji hizmetlerinin rekabete açılması ve regülasyonunun nasıl bir seyir izlediğini size aktarmaya çalışacağım.

Enerji konusunun tabii toplum hayatındaki önemine dikkat çekmek istiyor hem ailede, hem toplumda, toplumun her alanında enerji konusunun ne kadar önemli olduğunu bilindiğini söylüyor.

Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmaları biliyorum az-çok diyor. Burada hem uluslararası gelişmelerden, hem kendi Türkiye’deki gelişmelerde konunun önemsendiğini ve çalışmalar olduğunu bu konularda biliyorum. Fransa ve Türkiye arasındaki kültürel ve ekonomik işbirliğine de dikkat çekmek istiyorum diyor.

Hepimizin bildiği bazı sorunları bir tarafa bırakırsak, iki ülke arasındaki her yönden sağlam işbirliğini de göz ardı etmemek gerekiyor.

Tabii Avrupa yeni bir yapılanmaya gidiyor. Bu yeni yapılanmada bu işbirliğinin de önemi büyük. Tabii yeni bir Avrupa fikrinin, Avrupa kavramının ortaya çıkarılabilmesi için bu türden işbirliğine hepimizin ihtiyacı var. Bu nedenlerle aranızda olmaktan son derece mutluyum.

Size üç önemli noktayı özellikle vurgulamak istiyorum.

Öncelikle diyor, ben burada Hükümetim adına konuşmuyorum; dolayısıyla kendi düşüncelerimi aktaracağım ve akademisyen olarak burada konuşuyorum diyor.

İkinci olarak da belirtmek gerekir ki, Avrupa Birliği’nin getirdiği sistem, her şeye yeniden başlayan bir sistem değil, yani öncesinden gelen, öncesinden devam eden bir sistem, yeni bir anlayışı ifade ediyor. Yani “Avrupa” fikrini sadece Avrupa Komisyonunun, yani burada tabii Avrupa Birliği’nin Komisyonundan bahsediyor, Avrupa Birliği Komisyonunun anlayışıyla sınırlanamaz Avrupa kavramı diyor. Avrupa idesini, Avrupa fikrini sadece büyük bir pazar olarak, pazar olarak algılamamak gerekiyor, tek anlamı bu değil Avrupa’nın diyor. Yani burada halklarını da işin içinde düşünmek gerekiyor ve halklarını da meşru temsilcileriyle birlikte düşünmek gerekiyor Avrupa’yı. Enerji konusunda da özellikle önemli bu nokta diyor.

Üçüncü söylemek istediğim, vurgulamak istediğim nokta, 2002 sonunda ve 2003'ün başında, yani çok yeni, bazı yeni metinler yayınlandı bu konuyla ilgili enerji konusuyla ilgili; Balkan enerji pazarı konusundaki Atina protokolü, Avrupa rekabet hukukunda getirilen yeni reform, yeni Fransa'ya özgü olarak da, 3 Ocak'ta Fransa'da yeni bir Gaz Kanunu yürürlüğe girdi. Bu üç konuya ilişkin çok ayrıntılı bir değerlendirme yapmak istemiyorum. Çok yeni olduğu için henüz çok ayrıntılı olarak inceleyememiş kendisi de. Bazı fikirlerim var ama diyor, bir soru gelirse genel hatlarıyla söylerim, ama bu üç yeni konu hakkında çok fazla ayrıntılı bilgiye sahip değilim, o yüzden bunlar hakkında fazla konuşmayacağım diyor. Fransa'da bu enerji hizmetlerinin regülasyonu konusunda dört noktaya dikkat çekmek gerekiyor. Öncelikle tabii Fransa'da bu enerji hizmetlerinin regülasyonunun başlangıç noktasına dikkat çekmek gerekiyor. Türkiye için de önemli olabilir diyor. Bu enerji konusundaki rekabete açılma ve regülasyon sürecinin başlangıç noktasının tek nedenini Avrupa Birliği olarak görmemek gerekiyor. Üçüncü olarak, bu Fransız Kamu Enerji Şirketi "EDF" deniyor ve Kamu Gaz Şirketi "JDF" deniyor, bunların sadece Avrupa Birliği'nin empoze etmesiyle değil de, çok önceden kendilerini bir adaptasyona, bu regülasyon ve rekabet konusunda bir adaptasyon sürecine soktukları bir gerçek diyor. Dördüncü olarak da, aslında benim başta da söylediğim bu dört bölümü biraz daha açarak belirtiyor.

Son olarak da şunu söylemek istiyorum diyor: Fransa'daki bu regülasyon süreci de oldukça yeni enerji konusunda. Fakat, burada hukuksal yönüyle henüz Fransa'da da çok sorun var. Özellikle bu konunun, bu regülasyonun meşruiyeti konusunda, hatta anayasal ve hukuksal bazda meşruiyeti konusunda Fransa'da da önemli sorunlar var hâlâ.

Birinci noktaya takdim etmek için, enerji sektörünü öncelikle üç noktadan değerlendirmek gerekiyor; elektrik, gaz ve petrol. Aslında bunlara kömür de eklenebilir; fakat kömürden burada bahsetmeyeceğim, çünkü ayrı bir konu kömür diyor.

Fransa'da enerji konusu her şeyden önce politik konu olarak değerlendiriliyor, siyasî bir konu olarak değerlendiriliyor ve siyasetten soyutlanamıyor ve bunu siyasetçiler, bu konuya, bilim adamlarının, işte yerel yönetim temsilcilerinin, milletvekillerinin katkılarıyla ortaya çıkardıkları siyasî bir konu olarak görüyorlar. Fransa'da enerji konusu bu şekilde görülüyor.

Enerji konusundaki ilk kanun 1906 tarihli bir kanun. Hâlâ yürürlükte bu kanun. Bir avukat tarafından bu kanun kaleme alınmış, zamanın Dışişleri Bakanlığını da yapmış bu avukat. "Lui Bartu" ismi avukatın.

Enerji konusunda özellikle vurgulamak gerekir ki, demek ki bu, halkın meşru temsilcilerinin katılımıyla ortaya çıkarılan bir şey, enerji konusu ve bütün çalışmalar, kanunlar ve uygulamaları halkın temsilcileri yönlendiriyor. Bu kanunlarda özellikle iki nokta ön plana çıkarılıyor: Birinci nokta, ülkenin enerji bağımsızlığını sağlamak; en önemli nokta bu, enerji konusunda ülkeyi bağımsız kılmak. Öncelikle tabii hidrolik ön plana çıkarıldı ve daha sonra da tabii herkesin bildiği gibi bu nükleer santraller gündeme getirildi.

Bu kamusal politikanın, kamu siyasetinin ikinci önemli noktası, arz güvenliği konusu, enerji konusundaki arz güvenliği. Bu yüzden, bu arz güvenliğini sağlayabilmek için özellikle dışarıdan ithal edilen enerji kaynaklarındaki arz güvenliğine vurgu yapıyor. Bunun sağlanabilmesi için petrol konusunda belli miktarlarda stok zorunluluğu getirilmiş. Gaz konusunda da bu günümüzde gündeme sokuluyor. Buradaki uzun vadeli kontratlar, uzun vadeli sözleşmelerde de bu nokta “Take or pay” sözleşmelerinde bu nokta özellikle vurgulanıyor.

Bu enerji politikası, bu şekilde özetlediğim enerji politikası toplumun çeşitli kesimlerinde tartışılmış. Ve bu nokta tabii Avrupa Komisyonu tarafından bazen göz ardı ediliyor, ihmal ediliyor. Fransa’da yerel yönetimlere kanunla verilen bir hak var; yerel bazda elektrik ve gaz dağıtımını yapmak kanunla yerel yönetimlere verilen bir hak.

Petrol konusunda 1928 tarihli bir kanun var geçerli olan. 1992’de de bir değişiklik olmuş bu kanunda. Elektrik ve gaz konusunda da kanunlar 1906 tarihli kanun, 1946’da da elektrik ve gaz sektöründe devletleştirilmesi konusunda bir kanun çıkmış ve son olarak da elektrik konusunda 2000 yılında yeni bir kanun değişikliği yapılmış. Bu, 4 Ocak 2003 tarihli de gaz konusunda yeni bir kanun düzenleme var.

Bu elektrik ve gaz konusuna başlamadan önce, uluslararası düzenlemelerle de, uluslararası bağlantılarla da elektrik, gaz ve petrol konusunun tam anlamıyla bir mal, iktisadî anlamda bir mal olduğu olgusu kabul edildi. Tabii uluslararası anlamda herhangi bir nesne mal olarak, ticarî anlamda bir mal olarak kabul edildiği zaman da, bu mal için, işte rekabet koşulları gündeme gelecek, rekabete açılması veya rekabet kuralları söz konusu olacak.

Bu noktadan itibaren, 1989’dan itibaren Avrupa Birliği Komisyonu çeşitli düzenlemeler yapmaya başladı; öncelikle regülasyonu sağlamak bu alanda ve bunu izleyen şekilde de enerji alanında rekabeti ihdas etmek. İkinci nokta olarak da bunları özetle söyleyebilirim.

Tabii, üçüncü olarak bu kamu şirketlerinden bahsetmek gerekiyor. Bunlar hem elektrik alanındaki, hem gaz alanındaki bu kamu şirketlerinin en önemli

özelliği, bunların entegre bir sistem öngörmesi, yani buna belki dikey bütünleşik diyebiliriz, yani hem üretimi, hem iletimi, hem dağıtımı, hem ticareti aynı birimin, aynı şirketin kendi içinde gerçekleştirmesi. Bu entegre yapı 1946'da gerçekleştirildi Fransa'da. Bu entegrasyonun, bu entegre sistemin başarılı olduğunu söyleyebiliriz, çünkü birçok avantajlar getirdi bu sistem. Teknik, ekonomik ve sosyal yönden çeşitli avantajlar gerçekleşti. Bu konuda sorular gelirse de onları cevaplamaya çalışırım dedi.

Bu kamu şirketleri bu regülasyon ve rekabete açılmaya ilişkin bu gelişmeye önceden aslında tedbir aldılar; öncelikle kendilerini değiştirdiler, bu yeni sisteme, yeni mantığa göre kendilerini adapte ettiler.

Öncelikle bu kamu şirketleri, uluslararasılaştırdılar kendilerini, yani uluslararası bağlantılara, uluslararası gelişmelere çok çabuk ayak uydurdular ve kendileri de bizzat uluslararası bir inisiyatif aldılar. Bunlar kendilerini, faaliyetlerini de geliştirdiler ve çeşitlendirdiler. Sadece şebekenin işletilmesi faaliyeti dışında kendilerine başka faaliyetler, faaliyet alanları da yarattılar. Tabii bu diğer alanlar olarak, işte çeşitli alanlardan bahsediyor, bu kamu mühendisliği, yani birtakım faaliyetlerin, mühendislik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, onun yanında ticaret, bu enerji ticareti konusunda birtakım yan faaliyetlere giriştiler. Gaz şirketi de bu aktiviteler olarak, başka aktiviteler olarak sadece şebeke işletilmesinin dışında bu gaz rezervlerinin, gaz kaynaklarının bizzat çıkarılması veya aranması, rezerv aranması gibi faaliyetlere de girişti. Bu her iki kamu şirketi hem elektrik alanında, hem gaz alanında öncelikle demek ki kendilerini bu uluslararası sisteme, uluslararası ticarî sisteme adapte ettiler. Böylece bu iki şirketin rekabete ayak uydurabilmeleri de daha kolaylaştı. Böylece tekele kendilerini kapatmadılar, sadece tekel alanıyla kendilerini sınırlamadılar, kendilerini geliştirmeye çalıştılar, adapte etmeye çalıştılar.

Dördüncü olarak da, bu regülasyon otoritelerinin bu yeni sisteme, bu regülasyon ve rekabet sistemine kendilerini nasıl adapte ettiklerinden bahsedeceğim. Tabii burada, bu regülasyon otoritelerinin şebekeye ilişkin faaliyetleri nasıl regüle edecekleri, nasıl düzenleyecekleri konusunda bazı sorunlar var, hatta çelişkiler var. Ben burada bulunduğum sürece sizin hem Elektrik Kanununuzu, hem Gaz Kanununuzu, hem de Rekabet Kanununuzu okumak fırsatı buldum. Hemen Fransa'yla sizin ülkeniz arasında bir fark keşfettim. Fransa'da bu otoriteler, regülasyon otoritelerinin düzenleme yetkileri hemen hemen yok, çok sınırlı düzenleme yetkileri var; ben bunu en temel fark olarak gördüm. Niçin olduğunu söyleyeceğim.

Öncelikle, tabii burada bir, bu alanlardaki düzenlemelerin siyasî otorite yerine bir bağımsız otorite tarafından yapılmasında, tabii özellikle siyasî

meşruiyet konusunda bazı sorunlar görülebilir. Şimdi, Fransa'da neden bu bağımsız idarî otoritelerin düzenleme yetkilerinin çok sınırlı olduğunu, bunun nedenini belirtiyor.

Öncelikle Fransa'da yerel yönetimler, sendikalar ve tüketici dernekleri, tüketici kuruluşlarının, bu sendikalar, tüketici örgütleri ve yerel yönetimler bu regülasyona açılmada kendileri de söz sahibi olmak istediler. Tabii burada bir Konseyin de önemine dikkat çekmek gerekiyor: Bir Yüksek Konsey, Elektrik ve Gaz Yüksek Konseyi isimli bir Konsey bulunmaktadır. 1935 tarihli bir Yüksek Konsey bu. Ama daha çok bir danışma Konseyi niteliğinde bir Yüksek Konsey. Bu Yüksek Konseyin de burada çok büyük etkisi oldu, bu regülasyonda düzenleme yetkilerinin bağımsız otoritelere verilmemesi ya da sınırlı olarak verilmesi konusunda.

İkinci düzenleme yetkisinin verilmemesinin bağımsız otoritelere veya çok az verilmesinin ikinci nedeni ise, Enerji Bakanlığı, tabii enerji politikasından sorumlu olan Enerji Bakanlığı düzenleme yetkilerini korumak istedi, kendisinde tutmak istedi, tekelden rekabete açılma sürecini gerçekleştirebilmek için bu konudaki yetkileri kendisinde korumak istedi. Üçüncü nedeni ise, bu bağımsız otoritelere düzenleme yetkilerinin verilmemesi veya az verilmesinin üçüncü nedeni ise, Fransız Rekabet Konseyinin bu düzenleme yetkilerine çok sıcak bakmaması.

Fransız Rekabet Otoritesi, Rekabet Konseyi birçok kararında ki bunlar daha çok görüş niteliğinde kararlar olmasına rağmen bu konuda, enerji konusunda da, enerji alanındaki rekabet konusunda da son sözü kendisinin söylemesi gerektiğini özellikle vurguladı. Fransa'da da, sizde olduğu gibi iletim konusu, iletimde tekel öngörülmekte. Şebekeye giriş hakkına ilişkin tüm uyuşmazlıklar, yani enerji alanında şebekeye giriş hakkına ilişkin tüm uyuşmazlıklarda son sözü söyleme yetkisi Rekabet Konseyinde ve Rekabet Konseyinin bu kararları da adli yargı tarafından, Paris İstinaf Mahkemesi tarafından denetleniyor. Dördüncü bölümde de temel hatlarıyla söylemek istediklerim bunlar.

Sonuç olarak kendi kişisel düşüncesini ifade etmek istiyor. Fransa'da bu enerji hizmetlerine, enerji şebekesinin regülasyonunun başarılı olup olamayacağı konusunda kendi fikirlerini son olarak beyan etmek istiyor. Bu regülasyonun başarılı olacağını düşünüyor, üç nedenle bunu düşünüyor. Başarılı olacağını düşünüyor fakat bazı tereddütleri de var.

Bu regülasyon ancak kamusal bir enerji politikasının belirlenmesiyle mümkün olabilir. Ulusal bazda öngörülen bir politika olması gerekiyor bunun. Aynı zamanda Avrupa Birliği bazında bir politika olması gerekiyor. Burada bir tereddüdüm var, yine bu noktada. Yalnız burada tabii en enteresan nokta, Avrupa Birliği bünyesinde ortak bir enerji politikası yok.

İkinci nokta, böyle bir regülasyon, enerji regülasyonunun anayasal temellerinin bulunması gerekiyor, anayasal meşruiyet temellerin olması gerekiyor. Almanya'dan farklı olarak, Fransa'da henüz, Almanya bunu yaptı ama, biz yapamadık diyor. Bir anayasal bazda, bir anayasal metinlerde, işte girişim özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, ekonomik hak ve özgürlükler, girişim özgürlüğü, regülasyon ve rekabet konularını ortak bir anayasal bazda ortak hükümler çerçevesinde değerlendiren bir anayasal düzenlemeler yapamadık. Almanya bunu yaptı. Her seferinde tabii böyle bir anayasal düzenleme olmadığı için bu konularda toplu şekilde, her seferinde konunun Anayasa Mahkemesine, Anayasa Konseyine gitmesi gerekiyor ve Anayasa Mahkemesinden her seferinde sorulması gerekiyor. Bu da doğal olarak ideal bir çözüm değil.

Üçüncü nokta, tabii kanunla bir güvencenin öngörülmesi gerekiyor. Yani, hem bu mevzuatın uygulanacağı kişiler açısından, hem de ilgililer açısından kanunla yasal bir istikrarın sağlanması gerekiyor, yasal güvenceler verilmesi gerekiyor ve istikrarın sağlanması gerekiyor hukukî olarak. Bu özellikle Avrupa Birliği bazında yapılan düzenlemelerin, hukuksal düzenlemelerin çok istikrarlı olmaması veya belirsiz olması bazı sorunlar ortaya çıkarıyor.

Son olarak bu konuda, bu konuyla bağlantılı olarak, Atinalı Thomas'tan bir metin okumak istiyor, kanunun rolü üzerine, kanunların rolü üzerine bir metin. Bir kanun öncelikle şöyle bir bağlantı kurması gerekiyor, bir kanunun: Bir kanunun değişmesiyle kamu yararı söz konusu olacak, değişmesinde. Sadece bir kanun değiştirmek, sadece kanunu değiştirmek için kanun değiştirmek kamu yararına aykırı olur, genel yarara aykırı olur. Bir kanunun belirlenebilmesi için, belirlenmesinden emin olunabilmesi için onun mevcudiyeti ve uygulanmasının alışkanlığı, bunun, bu kanunun meşruiyeti için çok önemlidir. Bir kanun değişikliği olduğu zaman, onun uygulanması, uygulanma alanı küçüldükçe bu kanunun gücü de azalır. İşte bunun için ki bir kanun öyle çok keyfi bir biçimde değiştirilmemesi gerekir. Sadece kamu yararına uygunluk varsa, kamu yararı gerektiriyorsa değiştirmek gerekir ve önceki uygulanan kanunun yarattığı alışkanlıktan daha fazla bir getirisi varsa ancak bir kanun değiştirilmeli.